

DOI : 10.33274/2079-4762-2018-44-2-102-109

УДК 657

Шевченко Л. Я.,
канд. екон. наук,
доцент

Донецький національний університет економіки і торгівлі
імені Михайла Туган-Барановського,
Кривий Ріг, Україна,
e-mail: Lyubov_0807@ukr.net

ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ АНАЛІЗУ РЕСУРСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ КОРПОРАЦІЇ

UDC 657

Shevchenko L. Ya.,
PhD in Economic sciences,
Associate Professor

Donetsk National University of Economics and Trade
named after Mykhailo Tugan-Baranovsky,
Krivyi Rih, Ukraine,
e-mail: Lyubov_0807@ukr.net

CORPORATION RESOURCE POTENTIAL ANALYSIS ORGANIZATIONAL ASPECTS

Мета. Метою дослідження є наукове обґрунтування теоретичних положень і розробка практичних рекомендацій щодо визначення організаційних аспектів проведення аналізу ресурсного потенціалу корпорацій та їх удосконалення, дослідження економічного змісту і структури аналізу як комплексного дослідження функціонування корпорації за видами діяльності та окремими структурними підрозділами.

Методи. Методологічною основою дослідження є загальнонаукові та спеціальні методи пізнання. Для уточнення й поглиблення економіко-правової сутності ресурсного потенціалу корпорації використано методи теоретичного узагальнення, групування та порівняння. Бібліометричний та бібліографічний методи застосовано при виявленні проблемних питань з аналізу ресурсного потенціалу корпорацій. Методи конкретизації, діалектичний метод, аналіз, синтез, абстрагування покладені в основу удосконалення організаційно-методичних положень аналізу ресурсного потенціалу корпорацій. Для наочного наведення статистичних даних використано графічний метод.

Результати. Визначена структура ресурсного потенціалу та відповідна трансформація його складових як об'єктів бухгалтерського обліку дозволила сформулювати комплексну методіку аналізу ресурсного потенціалу в інтегрованій комп'ютерній інформаційній системі корпорації на основі визначення підсистем обліку ресурсного потенціалу з відповідними модулями. Таким чином, автоматизоване розв'язання аналітичних задач за допомогою комплексу програмних засобів здійснюється шляхом обробки аналітичної інформації відповідно до сформованих баз даних, визначеного алгоритму, а також встановлених термінів отримання, вигляду, розрізів та користувачів конкретної результативної вихідної інформації.

Ключові слова: аналіз, інтеграція, інтегровані комп'ютерні інформаційні системи, ідентифікація, корпорація, корпоративне управління, корпоративні права, ресурсний потенціал.

Постановка проблеми. Розвиток ринкових відносин, поява альтернативних джерел фінансування, розширення напрямків інвестування, становлення конкурентоспроможного виробництва тощо вимагає на всіх рівнях управління корпорацією нових практичних рішень, заснованих на принципово новому теоретичному рівні знань, трансформації традиційних алгоритмів фінансового планування.

У зв'язку з цим зі впевненістю можна стверджувати, що не існує жодних сторін діяльності корпорації, жодних управлінських рішень, що безперервно приймаються для її здійснення (наприклад, зміна технології виробництва, запровадження того чи іншого режиму робочого дня, нормативної бази використання трудових і матеріальних ресурсів чи системи контролю за її дотриманням, кадрові перестановки тощо), які б не вимагали більш детального і ефективного дослідження в системі економічного аналізу.

Під аналізом діяльності корпорації слід розуміти комплексне дослідження її функціонування за видами діяльності та окремими структурними підрозділами (бізнес-одинацями) з метою об'єктивної оцінки досягнутих фінансово-господарських результатів і виявлення шляхів подальшого підвищення прибутковості (рентабельності) при забезпеченні безпечного рівня ліквідності.

При цьому комплексними завданнями аналізу є: по-перше, визначення можливості покращення використання власного ресурсного потенціалу та виробничих потужностей, організаційних форм і методів управління; по-друге, виходячи з реальних умов господарювання, обґрунтування раціональних шляхів стратегічного розвитку корпорації та її бізнес-одинаць.

У діяльності корпорацій можливо виокремити дві групи зв'язків: горизонтальні, що дозволяють визначити вплив окремих бізнес-одинаць на вирішення загальних завдань та їх взаємозв'язок у процесі виконання таких завдань, і вертикальні, що забезпечують диференціювання завдань окремих бізнес-одинаць та їх узгодження із загальною метою.

Враховуючи специфіку менеджменту корпорацій, методика і організація його аналітичного забезпечення насамперед залежить від: виду діяльності; організаційної та технологічної структури; взаємодії бізнес-одинаць у структурі корпорації; рівня інтеграції інформаційної системи аналізу; варіативності діяльності в умовах ризику.

Як відомо, успішний результат проведення будь-якої діяльності, у тому числі й аналітичної роботи, залежить від того, наскільки ретельно продуманий та здійснений процес її організації. Під організацією економічного аналізу діяльності корпорації слід розуміти систему заходів комплексного і системного дослідження всіх або окремих сторін її діяльності (бізнес-процесів) і структурних підрозділів (бізнес-одинаць), яке передбачає поєднання в часі та просторі процесу використання технічних засобів, інформаційного і методичного забезпечення та виконавців аналітичної роботи з метою отримання аналітичної інформації.

У сучасних умовах господарювання все більш ускладнюються взаємозв'язки не лише між суб'єктами господарювання, а також і між їх структурними підрозділами, що, відповідно, вимагає від системи аналізу детальної, оперативної, точної та релевантної аналітичної інформації. Зазначене передбачає необхідність підвищення оперативності процедури обробки економічної інформації на основі застосування провідних розробок у сфері інформаційно-комп'ютерних технологій.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Важливою теоретико-методологічною основою побудови концептуальної моделі аналізу в системі управління діяльністю корпорацій є праці Ф. Ф. Бутинця, О. М. Брадула, А. А. Мазаракі, Є. В. Мниха, О. В. Олійник [3], В. В. Сопка, М. Г. Чумаченка та ін. Проте питанням організації аналізу ресурсного потенціалу корпорацій в умовах інтегрованої КІСІ увага практично не приділялась.

Мета статті — наукове обґрунтування питань, пов'язаних із забезпеченням реалізації стратегії підприємства, що набувають актуальності в умовах визначення організаційних аспектів проведення аналізу ресурсного потенціалу корпорацій та їх удосконалення, підвищення його конкурентоспроможності.

Виклад основного матеріалу дослідження. І. Т. Райковська наголошує на необхідності виокремлення таких груп складових організації економічного аналізу:

- кадрове забезпечення (вибір форми організації економічного аналізу; підбір працівників-аналітиків; порядок проведення атестації аналітиків і підвищення їх кваліфікації);
- інформаційне забезпечення (збір та аналітична обробка економічної інформації; розробка форм аналітичних документів);
- методичне забезпечення (підготовка розпорядчих документів з організації та проведення економічного аналізу; організація праці аналітика; підготовка та перевірка інформації; наявність методик розрахунку показників для оцінки зміни й ефективності використання матеріального та інтелектуального капіталу підприємства і виявлення впливу зовнішніх чинників на внутрішнє середовище підприємства);

— технічне забезпечення (програмне забезпечення економічного аналізу; наявність технічних засобів для проведення аналітичної роботи) [4, с. 22].

Професор О. В. Олійник зазначає, що до основних груп чинників впливу на організацію системи економічного аналізу відносяться:

— філософія управління та корпоративна культура (основні чинники — ставлення керівництва суб'єкта господарювання до доцільності і необхідності здійснення економічного аналізу і, відповідно, формування системи економічного аналізу підприємства);

— загальносистемні чинники: організаційно-правова структура суб'єкта господарювання, розмір підприємства та масштаби діяльності, продуктова програма, специфіка здійснення діяльності, кількість і регіональна неоднорідність відокремлених підрозділів;

— внутрішньоорганізаційні чинники: стратегічні завдання, адекватність і дієздатність організаційної структури та структури управління, розподіл функціональних повноважень, обов'язків, прав та компетенцій, регулювання різних видів і напрямів діяльності, рівень комп'ютеризації діяльності, доцільність здійснення економічного аналізу за напрямками та об'єктами; інформаційна забезпеченість;

— ресурсні можливості: насамперед, кадрове забезпечення (зокрема, рівень компетентності кадрового складу, здатності до сприйняття, обробки інтенсивних потоків інформації, розробка і реалізація на постійній основі програми навчання і підвищення кваліфікації працівників) і наявність фінансових ресурсів [3, с. 58].

При цьому А. Д. Бутко до принципів організації економічного аналізу відносить:

— адресність виконавців аналітичної роботи та користувачів аналітичної інформації (принцип дозволяє визначити відповідальних за аналітичну роботу і безпосередніх користувачів результатів аналізу);

— плановість і координація аналітичних робіт (принцип дозволяє раціонально розподіляти функціональні обов'язки з аналізу між виконавцями відповідно до програми, календарного плану, мети, послідовності аналізу, а також завдяки повному охопленню об'єктів аналізу, залученню широкого кола фахівців, керівників різних рівнів управління корпорації, які мають відношення до прийняття управлінських рішень, виключає дублювання аналітичних робіт різними фахівцями);

— паралельність аналітичних робіт (одночасне паралельне виконання окремих аналітичних робіт щодо вивчення причинно-наслідкових зв'язків між показниками, що сприяє скороченню терміну проведення економічного аналізу);

— достовірність економічної інформації (передбачає отримання повної, своєчасної і нової інформації щодо виробничо-фінансової діяльності, яка необхідна для проведення комплексного і системного аналізу з метою оцінки результатів діяльності корпорації та її бізнес-одиниць, формування і прийняття управлінських рішень);

— оперативність і гнучкість аналізу (на підставі обчислювальної й організаційної техніки та комп'ютерних технологій, реальної стратегії, цілей і завдань отримувати своєчасну і достатню інформацію з метою формування і прийняття управлінських рішень щодо залучення невикористаних потенційних можливостей як корпорації в цілому, так і її бізнес-одиниць);

— багатоваріантність та оптимальність аналітичної інформації (сприяє вибору з багатьох варіантів найкращого і формуванню на підставі цього оптимальних управлінських рішень, які відповідають внутрішнім і зовнішнім умовам функціонування корпорації);

— дієвість та практична спрямованість аналізу у вирішенні стратегічних і тактичних завдань корпорації (принцип орієнтує аналіз на виявлення недоліків та пошук і вибір оптимальних управлінських рішень щодо підвищення ефективності використання матеріальних, нематеріальних, трудових, фінансових та інших ресурсів, а також ресурсного потенціалу в цілому в умовах невизначеності та ризику у майбутньому) [2, с. 252–253].

Таким чином, організація аналітичної діяльності передбачає її проведення у повному обсязі у визначених термінах, послідовності, на підставі всіх можливих видів інформації в будь-яких умовах її обробки, зокрема, із залученням засобів комп'ютерних технологій.

Реалізація економічного аналізу за допомогою використання комп'ютерної техніки забезпечує, насамперед, мінімізацію трудомісткості аналітичного процесу; по-друге, скорочення періоду обробки інформації, а також підвищення достовірності та якості інформації за рахунок отримання різнобічних, оперативних, поточних, перспективних та аналітичних характеристик за кожним об'єктом управління, що, у свою чергу, сприяє підвищенню гнучкості та еластичності процесу управління, а також посиленню ролі аналізу в обґрунтуванні ефективних управлінських рішень.

Існуючі підходи до комп'ютеризації аналітичних робіт у діяльності корпорацій не відповідають зростанню потреб практики, що зумовлено: складністю та появою нових об'єктів аналізу; наявністю різномірної (з внутрішніх і зовнішніх джерел) та різноформатної інформації (текстові файли, MS Excel, MS Word, HTML, XML, Dbase, ODBC та ін.), яка для її узагальнення й застосування аналітичних методик повинна піддаватися попередній обробці та уніфікації; відсутністю загального інтегрованого масиву даних у різних бізнес-одинацях корпорації; використанням різних апаратних середовищ (платформ) тощо.

Досвід використання програмних продуктів для здійснення аналітичних процедур (корпоративних інформаційних систем, Інтегрованих аналітичних додатків до КСБО, АРМ аналітика) надає можливість узагальнити основні вимоги до його проведення в умовах комп'ютерної обробки даних:

- своєчасне і повне задоволення обчислювальних та інформаційних потреб економіста при проведенні економічного аналізу;
- мінімальний час відповіді на аналітичні запити;
- можливість подання вихідної інформації в табличній і графічній формах;
- можливість внесення коригувань в методику розрахунків і форми відображення кінцевого результату;
- повторення процесу вирішення завдання з будь-якої довільно заданої точки (стадії) розрахунку;
- можливість роботи в мережі;
- простота діалогу в системі «людина-машина» [3, с. 82].

В умовах застосування комп'ютерних технологій розв'язування задач аналізу господарської діяльності потребує наявності інформаційного, програмного, організаційно-технічного і правового забезпечення (рис. 1).

Інформаційне забезпечення передбачає створення банку даних корпорації за рахунок всіх можливих зовнішніх і внутрішніх інформаційних баз окремих бізнес-одинаць шляхом систематизації, класифікації та кодування отриманої інформації.

При цьому формування інформаційного забезпечення повинно здійснюватися з урахуванням таких вимог: разове введення вхідної інформації на окремій бізнес-одинаці і багаторазове її використання на всіх рівнях управління корпорації залежно від рівня доступу; об'єктивність, точність, достовірність, узгодженість та уніфікація як вхідної, так і вихідної інформації; сумісність усіх видів інформації; контроль вхідної і вихідної інформації для захисту банку даних корпорації та баз даних окремих бізнес-одинаць від несанкціонованого доступу і, відповідно, втрати конфіденційної інформації.

Внутрішня вхідна інформація (обліково-звітна, нормативно-планова тощо) є основою для розв'язання аналітичних задач, тому всі види інформації між собою повинні бути інформаційно-сумісними.

Програмне забезпечення є інструментом автоматизованої реалізації аналітичних задач шляхом розробки алгоритмів (типових шаблонів) оперативного, ретроспективного та перспективного аналізу виробничо-фінансової діяльності корпорації та її бізнес-одинаць. При обробці інформації в умовах КІСА програмне забезпечення аналізу має бути продовженням програмного забезпечення бухгалтерського обліку, що дозволить досягти високої ефективності використання економічної інформації, яка утворюється безпосередньо на окремих бізнес-одинацях.

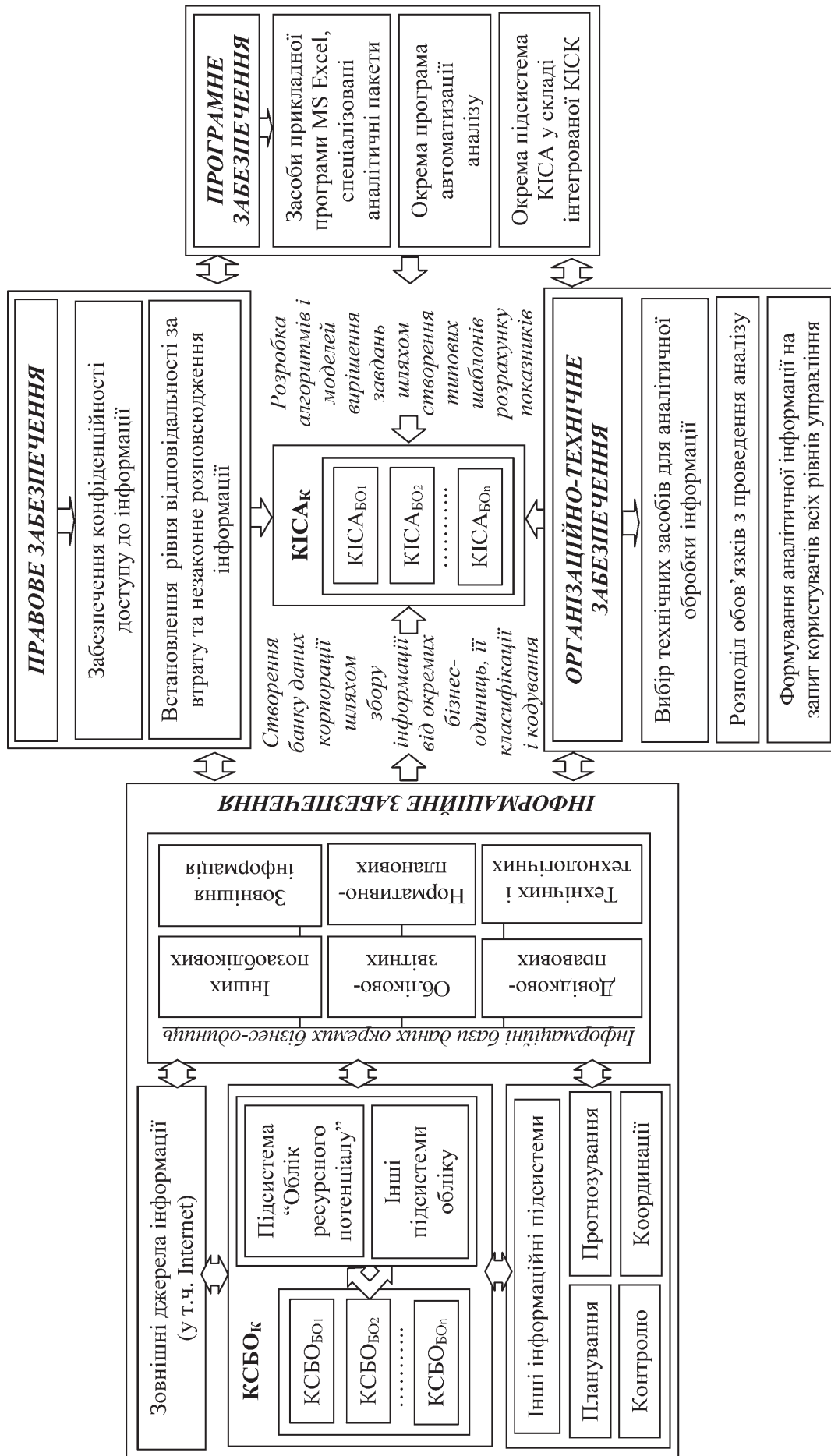

Рисунок 1 — Схема забезпечення здійснення аналітичних робіт в умовах КІСА корпорації (складено автором)

Програмне забезпечення дозволяє надавати аналітичну інформацію в табличній, текстовій і графічній формах. Таблична інформація формується з використанням електронних таблиць Microsoft Excel, систем управління базами даних (СУБД) FoxPro for Windows, Microsoft Access, інших програм та текстових редакторів. Текстова інформація формується з бази даних і в деяких випадках, за необхідності, вводиться з клавіатури ПЕОМ. Текстова інформація в електронному виді формується текстовим редактором (Microsoft Word, Lexicon тощо). Графічна інформація формується за допомогою спеціального програмного забезпечення, а також вбудованих текстових редакторів у програмах, що забезпечують надання інформації в табличній формі (Microsoft Excel, Mini Tab та ін.). Ця інформація наочно відображає результати аналітичних розрахунків, характеризує тенденції та закономірності зміни і розвитку в результаті виробничо-фінансової діяльності підприємства [2, с. 243].

Висновки. Таким чином, автоматизоване розв'язання аналітичних задач за допомогою комплексу програмних засобів здійснюється шляхом обробки аналітичної інформації відповідно до сформованих баз даних, визначеного алгоритму, а також встановлених термінів отримання, вигляду, розрізів та користувачів конкретної результативної вихідної інформації.

У контексті загального економтеоретичного розуміння ресурсний потенціал корпорації визначається як здатність корпорації на основі трансформації та генерування ресурсів учасників об'єднання забезпечити досягнення максимального економічного і соціального ефекту. Для потреб аналізу та бухгалтерського обліку ресурсний потенціал корпорації — це сукупність наявних матеріальних, нематеріальних, фінансових, трудових ресурсів учасників об'єднання, що характеризує можливості корпорації отримати у майбутньому економічні вигоди при їх використанні. Для формування обліково-аналітичного забезпечення ресурсного потенціалу корпорації необхідна розробка інтегрованої комп'ютерної інформаційної системи, що враховує особливості діяльності корпорації та складових її ресурсного потенціалу. Це потребує формування концептуального підходу до організації та впровадження обліково-аналітичного забезпечення управління ресурсним потенціалом на основі розробки інтегрованої КІСК.

Список літератури / References:

1. Господарський кодекс України. URL : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>. Verkhovna Rada of Ukraine (2003). *Hospodarskyi kodeks Ukrainy* [Commercial code of Ukraine]. Available at : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Бутко А. Д. Теорія економічного аналізу : підруч. Київ : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2005. 411 с.
Butko, A. D. (2005). *Teoria ekonomichnoho analizu* [The theory of economic analysis]. Kyiv : KNTEU Publ., 411 p.
3. Олійник О. В. Розвиток економічного аналізу в умовах інституційних змін: теорія, методологія, організація : наукова доповідь за дисертацією на здобуття наукового ступеня доктора економічних наук, 08.00.09. Житомир, 2009. 96 с.
Oliynyk, O. V. (2009), *Rozvytok ekonomichnoho analizu v umovakh instytutitsiinykh zmin: teoriia, metodolohiia, orhanizatsiia* [The development of economic analysis in terms of institutional change: theory, methodology, organization. Research reports on his thesis for the degree of PhD of Economic sciences]. Zhytomyr, 96 p.
4. Райковська І. Т. Економічний аналіз забезпеченості та ефективності використання нематеріальних активів: методичний підхід // Вісник ЖДТУ. 2009. № 1. С. 108–115.
Raikovska, I. T. (2009). *Ekonomichniy analiz zabezpechenosti ta efektyvnosti vykorystannia nematerialnykh aktyviv: metodychnyi pidkhid* [Economic analysis of the availability and efficiency of the use of intangible assets: a methodical approach]. *Visnyk ZhDTU* [Bulletin of the ZhDTU], no. 1, pp. 108–115.
5. Святохо Н. В. Теоретические аспекты понятия «ресурсный потенциал» // Культура народов Причерноморья. 2009. № 161. С. 139–144.

Svyatoho, N. V. (2009). *Teoreticheskiye aspekty ponyatiya «resursnyu potentsial»* [Theoretical aspects of the concept of «resource Potential»]. *Kul'tura narodov Prichernomor'ya* [Culture of the peoples of the Black Sea], no. 161, pp. 139–144.

6. Шепель, Н. Проблеми організації нормування ресурсів у системі аналізу функціонування підприємства // Економічний аналіз. 2007. Вип. 1 (17). С. 311–314.

Shepel, N. (2007). *Problemy orhanizatsii normuvannia resursiv u systemi analizu funktsionuvannia pidpriemstva* [Problems of the organization of resource valuation in the system of analysis of the enterprise the functioning]. *Ekonomichnyi analiz* [Economic analysis], iss. 1 (17), pp. 311–314.

7. Міценко, Н. Г. Ресурсний потенціал підприємства: сутність, структура, стратегія використання // Науковий вісник НЛТУ України. 2010. Вип. 20.9. С. 193–198.

Mitsenko, N. H., Kumechko, O. I. (2010). *Resursnyi potentsial pidpriemstva: sutnist, struktura, stratehiia vykorystannia* [Resource potential of the enterprise: essence, structure, strategy of use]. *Naukovyi visnyk NLTU Ukrainy* [Scientific Bulletin of NLTU of Ukraine], iss. 20.9, pp. 193–198.

Цель. Целью исследования является научное обоснование теоретических положений и разработка практических рекомендаций по определению организационных аспектов проведения анализа ресурсного потенциала корпораций и их совершенствование, исследование экономического содержания и структуры анализа как комплексного исследования функционирования корпораций по видам деятельности и отдельным структурным подразделениям.

Методы. Методологической основой исследования являются общенаучные и специальные методы познания. Для уточнения и углубления экономико-правовой сущности ресурсного потенциала корпорации использованы методы теоретического обобщения, группировки и сравнения. Библиометрический и библиографический методы применены при выявлении проблемных вопросов по анализу ресурсного потенциала корпораций. Методы конкретизации, диалектический метод, анализ, синтез, абстрагирование положены в основу совершенствования организационно-методических положений анализа ресурсного потенциала корпораций. Для наглядного представления статистических данных использован графический метод.

Результаты. Определенная структура ресурсного потенциала и соответствующая трансформация его составляющих как объектов бухгалтерского учета позволила сформировать комплексную методiku анализа ресурсного потенциала в интегрированной компьютерной информационной системе корпорации на основе определения подсистем учета ресурсного потенциала соответствующими модулями. Таким образом, автоматизированное решение аналитических задач с помощью комплекса программных средств осуществляется путем обработки аналитической информации в соответствии с сформированными базами данных, определенным алгоритмом, а также установленными сроками получения, видами, разрезами и пользователями конкретной результативной исходной информации.

Ключевые слова: анализ, интеграция, интегрированные компьютерные информационные системы, идентификация, корпорация, корпоративное управление, корпоративные права, ресурсный потенциал.

Objective. The determined structure of the resource potential and the corresponding transformation of its components as objects of accounting allowed to form a complex methodology for analyzing the resource potential in the integrated computer information system of the corporation on the basis of determining the subsystems of the accounting of the resource potential with the corresponding modules. Thus, automated solving of analytical tasks with the help of a complex of software is carried out by processing analytical information in accordance with the existing databases, the determined algorithm, as well as the established terms of receipt, the type, sections and users of specific productive output information.

Methods. Methodological basis of the research are general scientific and special methods of knowledge. Methods for theoretical generalization, grouping and comparison are used to clarify and deepen the economic and legal essence of the resource potential of the corporation. Bibliometric and

bibliographic methods are used in identifying problem issues for analyzing the resource potential of corporations. Methods of concretization, dialectic method, analysis, synthesis, abstraction are the basis for improving the organizational and methodological provisions for analyzing the resource potential of corporations. Graphical method is used for visual representation of statistical data.

Results. *The determined structure of the resource potential and the corresponding transformation of its components as objects of accounting allowed to form a complex methodology for analyzing the resource potential in the integrated computer information system of the corporation on the basis of determining the subsystems of the accounting of the resource potential with the corresponding modules. Thus, automated solving of analytical tasks with the help of a complex of software is carried out by processing analytical information in accordance with the existing databases, the determined algorithm, as well as the established terms of receipt, the type, sections and users of specific productive output information.*

Key words: *analysis, integration, integrated computer information systems, identification, corporation, corporate governance, corporate rights, resource potential.*

Надійшла до редакції 06.11.2018